

L'INDEPENDENTISME AL BAIX GAIÀ ¹

Autor: Jordi Suñé i Morales

¹: Aquest treball ha estat revisat pel professor de la Universitat Rovira i Virgili Antoni Gavaldà.

Capítol I: Dels inicis al 1975

Parlar d'independentisme abans de l'aparició del Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN) a Torredembarra seria fals. Parlarem de catalanisme o nacionalisme².

Tant al Baix Gaià com a la resta del Camp de Tarragona el catalanisme conservador, hereu de les Bases de Manresa, no arribà fins el segle XX. Podem trobar, però, que, per exemple, en el primer Congrés Catalanista (1880) convocat pel Valentí Almirall hi assistí una representació d'El Catllar. Valentí Almirall intentà amb aquest congrés la conjunció dels dos corrents més destacats del catalanisme: El federalisme republicà i el corrent «històrico-literario-folclorista» burgès. Per aquelles dates també, un «fill de la Torre» establert a Barcelona predicava un catalanisme conservador i burgès. Era en Mañé i Flaqué, director durant més de 40 anys del «Diario de Barcelona», que, a través dels seus articles, defensava el seu anticentralisme. Mai va abandonar, però, la idea d'una Espanya unida i catòlica. Cal destacar, però, tot i la poca representivitat d'aquest fet, que en l'assemblea on es redactaren les Bases de Manresa (1892) i, més tard, en l'assemblea de Reus (1893), on es discutí l'«organització i mitjans per a l'autonomia», hi assistí Joaquim Gatell i Folch, natural d'Altafulla. Les Bases de Manresa eren el projecte de Constitució catalana que va ser redactada l'any 1892 per iniciativa d'Unió Catalanista (1).

Així, al voltant del 1900 apareixen a Tarragona col·lectius com el Centre Recreatiu Catalanista (1896), Les Quatre Barres, L'Associació Catalanista de Tarragona, la Unió Democràtica Nacionalista, la Unió Nacionalista Republicana, etc... L'Associació Catalanista de Tarragona, per exemple, tenia la voluntat d'integrar tots els catalanistes tarragonins. Aquesta mateixa organització feia mítings per tota la comarca. Es té notícia d'un que, amb molt d'èxit, va tenir lloc a la Riera l'octubre del 1906. La massiva assistència provenia dels pobles veïns com la Nou, Altafulla, Ardenya, Vespella, Bonastre, El Catllar, etc.. (2)

²: Alguns dels noms dels protagonistes s'han elidit voluntàriament per tal de garantir la seva seguretat.

En aquest primer terç de segle la conscienciació del poble és creixent. A nivell nacional es crea el CADCI (Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria), que representa el màxim exponent de la consciència catalana de la classe treballadora. El sindicat majoritari, però, era la CNT. A Torredembarra va arribar a tenir uns 250 afiliats (maig del 37) (3). Hi ha diversos estudis realitzats sobre el catalanisme i els militants anarquistes (4).

Un exemple de la creixent conscienciació del poble és el resultat de les diverses eleccions celebrades des de principis de segle fins la dictadura del General Primo de Rivera. A les eleccions generals els republicans nacionalistes guanyaren a la Torre (1916, 1918, 1919, 1920 i 1923), a El Catllar (1916 i 1919), a Altafulla (1918, 1919 i 1920), a La Pobla (1920), a la Nou (1920) i a La Riera (1923). Cal tenir en compte que aquests resultats no eren del tot representatius ja que les dones no van poder votar fins el 1933 a l'Estat espanyol. Tot i això, cal tenir en compte que el catalanisme era una «ideologia» predominantment burgesa. No és fins al temps de la Segona República que el poble assumeix plenament la seva catalanitat militant.

Sobre els anys vint tenim notícies de l'arrelament ja del republicanisme del poble. Segons Oleguer Solé (5) Nogués va visitar diverses vegades el Barri Marítim de la Torre. Un vegada va venir amb en Marcel·lí Domingo (6). Aquell dia es celebrà amb un sopar al Centre Republicà Federal. En quedar el local petit realitzaren un míting a la Plaça del Castell, on, al cap de poc temps, s'hi havia congregat una gran multitud de gent. Existia des del 1890 la seu local del «Centro Republicano Democrático Federal».

Així, amb la Segona República (1931) es fa un gran avenç cap a la consolidació d'un nacionalisme progressista. En primer lloc, cal destacar que la majoria de candidatures que es presenten al Principat eren «autòctones», és a dir que no depenien de Madrid. USC, La Lliga i ERC en són tres exemples. Cal destacar el caràcter localista de molts partits polítics:

El Partit Republicà Català de la Riera, creat l'abril del 1931, el Centre Republicà Federal de Vespella, fundat l'agost del 1931, el Centre Republicà Català de la Nou de Gaià, del gener del 1931. Aquests tres partits es consideren, en els seus respectius estatuts, hereus del programa republicà federal d'en Francesc Pi i Margall. Altres partits federals foren el Comitè Republicà Federal d'Altafulla (Abril del 1931), el Comitè Republicà Federal de Torredembarra (fundat el 1890), el Centre Republicà Federal de Creixell (maig del 1931) i el Comitè Republicà Democràtic Federal d'El Catllar (juny del 1934).

El Centre Catalanista Republicà de Creixell, creat el juny del 1931, el Centre Catalanista Republicà d'El Catllar, fundat el maig del 1931 i l'Agrupació Catalanista Republicana d'Altafulla i Tamarit, del maig del 1931, tenen per objectiu la «difusió dels ideals catalanistes, republicans, democràtics i autonomistes».

Altres partits republicans de l'època foren: el Centre Republicà Radical de Creixell, creat el desembre del 1934, el Centre d'Unió Republicana d'El Catllar, del juny de 1934, el Partit Republicà Radical de La Pobla de Montornès, el Centre Republicà d'Esquerra Catalana de Salomó (maig del 1931) i el Centre Nacionalista de Torredembarra.

Oficialment tenim dades de la creació de seus locals d'ERC a la Riera (el setembre del 1933), Torredembarra (el novembre del 1932, amb 65 afiliats), Vespella, Salomó, Creixell, El Catllar i La Nou. Normalment, la manera com es creaven aquests centres locals era mitjançant l'adhesió dels antics centres republicans. Per exemple, l'Agrupación Republicana de la Cultura de la Pobla de Montornès en el balanç corresponent a l'any 1933 (fet el 27 de gener del 1934) inclou les despeses d'un míting d'ERC que tingué lloc l'abril del 1933.. També inclou les despeses del viatge a l'enterrament d'en Francesc Macià. «L'avi» visità Altafulla i Torredembarra el 12 de maig de 1931. El Diari de Tarragona del 14 de maig explica la seva arribada a Altafulla on «... una munió de gent formada per gairebé tot el poble...» rebé al President. També foren constants els homenatges a la seva persona. Per exemple, a la festa major de La Riera del juliol del 1931 es canvia el nom de «carrer nou» pel de Macià. Cal recordar que aquest personatge va intentar proclamar la independència per la via armada, en temps de la dictadura de Primo de Rivera.

També entre el 1936 i el 1937 podem observar com els principals dirigents d'ERC a Torredembarra són antics militants del Centre Republicà Federal Democràtic, com Gil Sardà o Joan Reberté Papiol. Aquest últim fou un dels tres empresonats pels «Fets d'Octubre». En aquest segon cas, però, el Centre Federal torrenc s'adhereix a ERC posteriorment a la seva creació.

El catalanisme conservador s'agrupà al voltant de les sigles de la Lliga Catalana. A Torredembarra es creà la seu local el juny del 1933. Pel març del 1934 ja contava amb seixanta afiliats. Començada la guerra els màxims dirigents d'aquest partit s'amagaren fins l'arribada de les tropes franquistes. Ells mateixos foren els qui ocuparen els seients de regidors i alcalde en el nou ajuntament franquista. Aquesta candidatura, representant dels sectors reaccionaris de cada poble, sovint va concórrer a les eleccions sota el nom

d'Unió Ciutadana (Salomó) o Unió Administrativa (La Nou). En aquestes llistes s'acostumaven a incloure carlistes, tradicionalistes i monàrquics. En aquesta època en un grapat de pobles les candidatures de dretes conservaren l'antic nom de Sindicat Agrícola (La Riera). Aquestes candidatures estaven formades per grans propietaris de terra.

El comunisme no tingué molta força en els nostres pobles en temps de la República. Es creà, però, la seu local del Bloc Obrer i Camperol a El Catllar; aquest fou un dels primers partits en reivindicar un catalanisme anti-burgès. En el camp del marxisme tan sols podem destacar la creació de la USC a Torredembarra i El Catllar.

A Torredembarra el novembre de 1933 es crea la seu local d'USC (10), ERC constitueix la primera força política, etc... A les eleccions del 1931 a tot el Baix Gaià guanyà la candidatura republicana d'esquerra (8). A les eleccions municipals del 1934 ERC guanyà a El Catllar -aliada amb la USC-, a Creixell i a Vespella. A Altafulla, La Pobla i la Torre guanyaren altres candidatures republicanes (9).

El dos d'agost del 1932 es votà a tot el Principat la primera redacció de l'Estatut de Catalunya (l'Estatut de Núria). Aquest text preveia un alt grau de sobirania del Principat i la reinstauració de les institucions pròpies catalanes. Arreu del Principat hi hagué un 99% de vots favorables. A Torredembarra el Centre Republicà organitzà un acte pro-estatut (10). Al Baix Gaià aquests foren els resultats (11):

Altafulla	98'6%	Creixell	98'2%
La Nou	67'8%	La Pobla	77%
Salomó	96'1%	La Riera	93'6%
Vespella	100%	La Torre	79'2%
Tamarit	86'4%		

Al llarg de la II República l'ús del català escrit arriba al poble. Els topònims dels carrers es catalanitzen, es recuperen noms populars o es canvien els noms religiosos per laics. Per exemple, el 15 de novembre del 1933 a la Nou de Gaià es duu a terme una festa-mítig amb importants dirigents d'ERC amb motiu de la catalanització dels noms dels carrers.

A l'octubre del 1934 es succeeixen a arreu de l'Estat espanyol revoltes obreres contra el govern. A Catalunya aquesta revolta té un to més independentista que no pas revolucionari. Lluís Companys proclamà l'Estat Català. La repressió fou molt forta. Hi hagué tants detinguts que els presos

foren instal·lats en vaixells. Del Baix Gaià n'hi hagué un bon grapat: 9 d'El Catllar, 4 de Creixell, 8 de la Nou, 4 de la Pobla, 14 de Salomó i 3 de la Torre (12). Els «Fets d'Octubre» van comportar també la repressió als Ajuntaments. A Torredembarra, per exemple, a partir del 14 de maig del 1935 el consistori local fou presidit per Rogeli Rodríguez Martorell, militant de la Lliga Catalana. Tots els Ajuntaments que van secundar la proclamació de l'Estat Català són destituïts, i es nomenen seguidament comissions gestores per a cada poble. Fruit del problema rabassaire (problema que també determinà els fets d'octubre), la pagesia fou la classe més reprimida. Ho demostra el nombre de desnonaments que es produïren al camp: tres a El Catllar, vuit a la Nou, quaranta una a la Pobla i catorze a Salomó.

La Guerra Civil suposà al Principat, un cop instaurat el Consell de la Generalitat de Catalunya, una àmplia llibertat i possibilitats d'autogovern que quasi bé s'acabaren amb els fets del maig del 1937. Dins cada Ajuntament els partits antifeixistes més grans gaudiren d'una representació segons la disposició del Consell de la Generalitat: tres membres d'ERC, tres de la CNT, dos del PSUC, un pel POUM i un per la Unió de rabassaires. A Torredembarra Enric Vallverdú (del POUM) proposà que el Carrer Ample s'anomenés Joaquim Maurín. Aquest personatge fou un dels principals dirigents del seu partit i l'aixecament franquista el va sorprendre a Galícia. Ell mateix havia defensat obertament, fins i tot a Madrid, la necessitat de l'alliberament nacional i social de Catalunya. La proposta fou acceptada. De fet tots els partits havien posat els noms dels seus «màrtirs» a algun carrer: Acaso-Durruti, Batista Roig (torrenc mort al front), Francesc Macià, etc...

Amb l'arribada del franquisme (gener del 1939) s'estroncà el procés de recuperació nacional i social. La mort de la llibertat arribà també de forma física. A mesura que l'exèrcit feixista arribava als pobles jutjava tots els que creia sospitosos d'haver col·laborat amb el «bàndol» republicà. Aquesta neteja no es basava en expulsions sinó en la mort. Si la taxa de morts al Tarragonès es situà al 1'7% a Torredembarra arribà al 2'6 per mil. Al Tarragonès la mitjana d'edat dels morts era de 37 anys, el 73'3 eren casats, el 25% eren pagesos, un 36% eren militants d'ERC. Molts moriren a la presó (13). La mort cultural arribà al Baix Gaià amb la imposició d'alcaldes, canvi de noms de carrer, prohibició de l'ús públic de la llengua catalana, etc..

La resistència organitzada a la dictadura no arribà fins que aquesta feia aigües. A Torredembarra el 1974 es creà la secció local del PSUC i les JCC. En aquest projecte hi participaren, bàsicament, joves del poble. Al voltant

d'aquest partit es creà un Club de joves que sovint funcionà com a tapadora de moltes activitats antifranquistes. En plena transició el PSUC accepta el canvi cap a la democràcia amb la imposició dels pilars bàsics hereus del Franquisme. No tothom accepta la «transició sense ruptura»: Dos joves del Baix Gaià (un de la Torre i un de la Pobla) passen a formar part del PSAN. L'aparició del PSAN a les nostres contrades suposà l'inici de la lluita independentista al Baix Gaià.

NOTES

- (1)- Bases de Manresa. Assemblees Catalanistes. Ed. Generalitat de Catalunya. 1993
- (2)- Mercè Costafreda (1988): Orígens del Catalanisme. Ed. Diputació de Tarragona.
- (3)- P. Anguera i S.J. Rovira: Història de Torredembarra. Segles XVII al XX.
- (4)- Per exemple:
 - J. Termès (1976): Federalismo, Anarquismo y Catalanismo. Ed Anagrama.
 - Albert Balcells: Marxismo y Catalanismo 1930-1936. Cuadernos Anagrama 1977.
 - Enric Olivé: Catalanisme i Anarquisme. L'anarquisme i el nacional català (1900-1907). Quaderns d'Història Contemporània. 1979. (Volum 1: Qüestió nacional al Camp de Tarragona).
 - Jordi Sabater: Anarquisme i Catalanisme. La CNT i el fet nacional català durant la Guerra Civil. Ed. 62. BCN. 1986.
 - Varis autors: Anarquisme i alliberament nacional. Ed. Llamp. 1987. BCN.
- (5)- Diario Español del 3 de setembre del 1976.
- (6)- En Marcel·lí Domingo representà el republicanisme tradicional. No fou un nacionalista com els de l'època (Macià..), però no es privà mai, per exemple, de criticar la monarquia borbònica que havia perseguit «a sang i a foc» tot allò que fos català i de demanar el reconeixement de la realitat catalana. Al Baix Gaià aquest personatge gaudí d'un important suport popular. En la seva biografia hi trobem diversos exemples, com una de les vegades que tornant d'un llarg empresonament amb tren, des de Barcelona cap a Tortosa, el sortiren a rebre a les estacions de ferrocarril de Torredembarra i Altafulla. (Josep-Lluís Carod-Rovira: Marcel·lí Domingo. De l'escola a la República. Ed. Mèdol. 1989).
- (7)- Ricard Alcaraz: La Unió Socialista de Catalunya. Com a curiositat cal dir que el líder d'aquesta organització, en Rafael Campalans, estiujava a Torredembarra i també que el 1933 morí ofegat a la platja del mateix poble. En el procés de formació del PSUC la USC s'hi va integrar. Dels dos representants que tenia el PSUC a l'Ajuntament de Torredembarra, per exemple, un , com a mínim, havia estat membre de la USC (en Joaquim Valls Biscamps).
- (8)- Joaquim Molins: Elecciones y partidos políticos en la Provincia de Tarragona (1890-1936). Publicacions de la diputació de Tarragona. 1985.
- (9)- M. Duch Plana: República, Reforma i crisi. El Camp de tarragona (1931-1936). Ed. El Mèdol. 1994.
- (10)- Centre d'Estudis Altafullencs 2, 1978. Josep-Lluís Carod-Rovira: «Altafulla electoral: 1931-1936»
- (11)- M.Duch (1994): República, reforma i crisi. El Camp de Tarragona (1931-1936). Ed. El Mèdol. 1994.
- (12)- Sebastià Campos: El sis d'octubre a les comarques. 1987. Ed. Cooperativa gràfica Dertonense.
- (13)- Josep M. Solé: La repressió franquista a Catalunya (1938-1953). Ed. 62.

Capítol II: Del 1975 al 1990

El PSAN va ser fundat l'any 1969 i va sorgir fruit d'una escisió interna del Front Nacional de Catalunya (FNC). Aquest partit s'integrà a l'Assemblea Democràtica de Catalunya. L'Assemblea de Torredembarra organitzà el 1977 la presentació pública de diversos partits polítics (PSC, PSUC, CDC i PSAN). D'aquests actes destaquen dues característiques: La primera és que tots els partits són catalans i la segona és que representà el primer acte públic del PSAN amb la corresponent autorització. L'Assemblea de Catalunya tenia uns «50 membres actius» a la Torre i, tot i la heterogeneïtat ideològica dels membres, basaren la seva lluita en la famosa frase: «Llibertat, Amnistia i Estatut d'autonomia». Inicià la seva presència a partir de la recepció a la Torre de la Marxa per la Llibertat, l'agost del 1976. Es realitzà un acte públic que consistí en la lectura del «Manifest per la ruptura». La Guàrdia civil intervingué per detenir al que llegia. Més tard en van detenir 12 més. Els/les detingudes/ts van ser posades/ts en llibertat la mateixa nit.

L'Assemblea Democràtica de Torredembarra va demanar el 8 de novembre del 1976 la catalanització de la «vida pública» a l'Ajuntament (Rètols, topònims del carrer, etc). El «dilluns de Pasqua» del 1977 es realitzà, sense el permís del Govern Civil però sí amb el de l'alcalde, un ball popular. Aquest ball fou un dels actes inclosos en la campanya «Salvem les nostres festes» que protestava per la voluntat del govern de suprimir la festa de Pasqua (1).

En les eleccions del 1977 va quedar reflexat en les candidatures, en majoria catalanes (Els Socialistes de Catalunya, Pacte Democràtic de Catalunya, PSUC, Esquerra Catalana, etc..) (2). Al llarg de la transició el vot dels nacionalistes moderats anava cap a ERC i el vot independentista cap al BEAN (Plataforma electoral formada pel PSAN el BCT i independents com Xirinacs o Cucurull). Per veure la minsa implantació d'aquests partits al Baix Gaià observem el percentatge de vots de les eleccions del 1979 (3):

	ERC	BEAN
Torredembarra	51 (1,86%)	16 (0,58%)
Altafulla	6 (0,99%)	6 (0,99%)
El Catllar	19 (4,71%)	3 (0,65%)
Creixell	11 (4,4%)	0 (0%)
La Nou de Gaià	14 (6%)	12 (5,15%)
La Pobla de Montornès	5 (1,14%)	7 (1,6%)
Salomó	4 (1,7%)	1 (0,26%)

El 6 d'octubre del 1978 es celebrà a l'Estat espanyol el referèndum per aprovar el text de la Constitució espanyola. A Torredembarra el 92,79% votà a favor, el 3,17% (85 vots) en contra i el 3,3% en blanc. D'aquest 3,17% de vots en contra una part pertanyia a la dreta franquista que veia la Constitució com la fi dels seus privilegis. El 3,3 % en blanc, part de l'abstenció i part del vots en contra pertanyien als antifranquistes que no acceptaven la «transició sense ruptura», la imposició d'una monarquia, el no reconeixement del dret a l'autodeterminació, etc.. Els independentistes torrencs van fer campanya pel NO.

El 1980 es celebren les primeres eleccions al parlament. A Torredembarra ERC se situa a l'11,8% (305 vots), Nacionalistes d'Esquerra (agrupació nacionalista constituïda aquell mateix any) al 0,70% (18 vots) i el BEAN al 0,47% (12 vots). Si ens fixem en les eleccions generals del 1982 observem com es produeix un augment de votants (l'abstenció es redueix d'un 28,9% a un 18,3% a Torredembarra) i una disminució del vot nacionalista i independentista. A Torredembarra, per exemple, ERC obté un 5% dels vots (193 vots) i NE un 0,66% (66 vots). A part d'això, cal fixar-se que al llarg de les diverses convocatòries electorals el vot d'ERC al Baix Gaià varia, principalment, segons el funcionament d'aquest partit en l'àmbit nacional. També cal dir que a Torredembarra no es va crear la seu local d'ERC fins l'any 1981.

Observem l'evolució dels vots d'ERC a les eleccions generals del 1986 (4): Un 4% de vots a Altafulla, un 4'4% a El Catllar, 1'9% a Creixell, 5'6% a La Nou, 5'9% a la Pobla, un 2'8% a La Riera, 2'11% a Salomó i un 4'65% a la Torre. No és fins el Congrés d'ERC del gener del 1987, en què hi hagué un canvi de lideratge (Heribert Barrera per Joan Hortalà) i una incorporació d'un sector de la Crida, que es comença a recuperar electoralment.

Amb diversos fets puntuals podem observar com amb els anys 80 el redreçament nacional-cultural afecta també els Ajuntaments i les noves associacions que apareixen: l'Ajuntament de la Torre, a proposta de la Unió de Progrés Municipal, atorga el nom d'un carrer (l'antic carrer de la Diputació) al President Macià, en memòria dels 50 anys de la seva mort. El 29 d'octubre del 1983 es presenta públicament el Centre d'Estudis Sinibald de Mas. Etc..

A finals dels anys 70 i principis dels anys 80 es van anar gestant a arreu dels Països Catalans el que més tard algú anomenaria «l'independentisme modern» vertebrat per una organització política, l'MDT, i per una banda armada, Terra Lliure. El 23 de juny del 1981 Terra Lliure fa esclatar un

artefacte contra un transformador de l'empresa FECSA a Altafulla (i altres similars a Salou, Reus i Girona). Aquest acte estava inclòs dins la campanya que va realitzar aquesta organització contra les empreses col·laboradores dels projectes nuclears a Catalunya i també dins l'ofensiva propagandística de cara a la celebració, al Camp del Barça, la diada de St. Joan, un acte multitudinari de la Crida. En aquest acte s'hi congregaren més de 90.000 persones sota el lema «SOM UNA NACIÓ» i es repartí el primer manifest de Terra Lliure («La Crida de Terra Lliure») (5). Aquest segon objectiu, el propagandístic, no l'assoliren amb l'acte que perpetraren a Altafulla ja que la premsa d'aquells dies no se'n feu ressò.

Al llarg dels anys 80 s'anaren succeint petits grupuscles independentistes organitzats en diferents sigles. Tots ells es caracteritzaven per la seva manca d'organització i per la seva curta vida. Alguns d'aquests foren :

*MiC (Moviment Independentista Català). Aquest col·lectiu es fundà l'any 1986 i tingué dos anys de vida. Basà la seva lluita en col·locar, en llocs públics, enganxines fetes per ells mateixos i enviar escrits als diaris.

*JRC (Joves Revolucionaris de Catalunya). Van aparèixer per les mateixes dates que els anteriors. Es van encarregar de pintar les parets amb lemes reivindicatius i tapar amb pintura les «E» (d'Espanya) dels cotxes.

Abans, cap a l'any 1984, la Crida organitzà, a tot Catalunya, una campanya de protesta contra Correus que consistí de pintar la bandera espanyola de les bústies. A la Torre aquesta campanya tingué molt d'èxit.

No fou fins l'aparició del Col·lectiu Independentista del Baix Gaià que es constitueix el primer col·lectiu de joves independentistes mínimament organitzat. Aquest Col·lectiu edità un butlletí satíric (Lo Gaiter del Baix Gaià), del qual només en sortí el primer número. Va tenir una tirada d'uns 1000 a 1500 exemplars dels quals només n'arribaren a repartir una quarta part. La resta foren cremats. La policia els havia aturat mentre n'enganxaven un a la parada d'autobús de Torredembarra. Abans d'aquest butlletí havien editat una enganxina que van vendre amb molt d'èxit. Tot això succeïa pels volts del 1985 i 1986.

El 1987 és l'any de la divisió de l'independentisme «combatiu», agrupat a l'MDT. El sector agrupat a l'IPC dóna suport a la candidatura d'Herri Batasuna a les eleccions europees del 10 de juny del 1987. Els resultants són valorats com a exel·lents: 53.000 vots arreu del Paísos Catalans. Però pocs dies després ETA col·loca dos artefactes explosius a l'Empetrol (TGNA) i a Hipercor (BCN) que fan tremolar Catalunya. Sens dubte'es pot parlar d'un abans i d'un després de l'independentisme català a partir d'aquells

atemptats. El 1988 es consuma la divisió en el si de l'MDT celebrant la III Assemblea tan sols el bloc agrupat al voltant de l'IPC, i constitueix l'embrió del que més endavant seria l'Assemblea d'Unitat Popular.

El sector no integrat a la III Assemblea es presenta a les eleccions europees del 1989 amb la candidatura «Catalunya Lliure». HB continua rebent vots de sectors independentistes, ERC no acaba de trobar l'èxit a les urnes i la coalició nacionalista formada per ENE, UPV i PSM esgarrapa pocs vots al Principat i més a València i a les Illes. Aquests són els resultats al Baix Gaià (6):

	Catalunya Lliure	ENE-UPV-PSM	HB	ERC (PEP)
Altafulla	10	6	2	31
El Catllar	10	2	4	25
Creixell	3	2	0	3
La Nou	1	2	0	12
La Riera	5	1	1	18
Torre	25	10	2	161
PPCC	19.592	69.809	21.652	80.094

Per partits com Catalunya Lliure treure 19.000 vots no era un fracàs. Era una manera de mesurar la implantació de l'independentisme combatiu en cada poble. També el fet de presentar-se a unes eleccions suposà donar a conèixer el seu missatge havent de realitzar encartellades i mítings. Al Baix Gaià estigueren a la sala d'actes de la Caixa de Tarragona de Torredembarra i a l'Ajuntament d'El Catllar (12.6.89).

Cap el 1989 un grup de joves rierencs creen el Col·lectiu Independentista Rafael Casanoves (CIRC) que s'encarregà de fer diverses encartellades reivindicatives al llarg d'un any i escaig de vida. En cap moment va esdevenir un grup organitzat.

NOTES

- (1)- P. Anguera i J.S Rovira: Història de Torredembarra. Segles del XVII al XX.
- (2)- Cal dir que destacats polítics i intel·lectuals han considerat que no es pot resoldre la «qüestió catalana» si no es participa en la política estatal. És el cas d'en Marcel·lí Domingo o d'Andreu Nin.
- (3)- Elecciones generales legislativas del 1 de marzo de 1979. Resultados. Madrid 1979. Ministerio de economía. Cal destacar que en aquestes eleccions ERC es presentà junt amb el **Front Nacional de Catalunya** i el **Partit Socialdemòcrata de Catalunya**.
- (4)- Resultats a les eleccions legislatives a Catalunya 22.6.86 Congrés de diputats. Ed Generalitat de Catalunya.
- (5)- C. Castellanos i altres: L'independentisme català (1979-1994). Ed. Llibres Índex.1995.
- (6)- Lluita. Nº 148. Juliol-Agost. Ed. PSAN.

Capítol III: Els anys 90

Els anys noranta comencen amb l'espectre de les olimpíades de Barcelona. Arreu del principat hi ha un ampli moviment a favor del reconeixement del Comitè Olímpic Català. Es crea, per tal motiu, l'ADOC (Associació per la Delegació Olímpica de Catalunya).

Aquesta associació va arribar a tenir més de 5.000 socis escampades/ts per arreu de la nació. El Baix Gaià va tenir un mínim de 15 associats. Finalment, degut a que ni el propi govern (convergent), dóna suport a aquest projecte, l'ADOC decideix, en l'assemblea del dos de novembre del 1991, la seva autodissolució.

Pel desembre del 1990 la policia identifica tres joves a Torredembarra als quals se'ls incauta divers material independentista. No se'ls reconegué, però, cap militància política. És interessant com, per aquells anys, l'Institut d'Ensenyament Secundari de Torredembarra comença a ser un batibull de gent que prové dels diversos pobles del Baix Gaià. El que sobta més és que el nivell associatiu en el si de l'IES és molt pobre, per no dir nul: algun/a afiliada/t al Sindicato de Estudiantes i poca cosa més. Cap el març-abril del 1991 hi hagué un intent de crear un col·lectiu independentista dins l'IES, però quedà en l'intent.

El juliol del 1991 té lloc la primera reunió de la seu local de les Joventuts d'Esquerra Republicana. No és, però, fins el 17 d'octubre del mateix any que es constitueixen de manera oficial, amb un total de sis militants. Aquests col·lectiu de joves ha tingut un màxim de 22 militants (1991-1995).

L'any 1992 es celebren eleccions al Parlament. El Congrés de Lleida que ERC celebrà un any abans, on, per primera vegada, es definí oficialment com a partit independentista. Aquesta nova postura i amb l'empenta d'un nou dirigent (l'Àngel Colom) el vot d'Esquerra arriba a doblar-se i, fins i tot, triplicar-se al Baix Gaià. En aquesta ocasió un torrenc independentista, en Josep Bargalló, és elegit diputat al Parlament per la nostra demarcació. D'altra banda, Catalunya Lliure torna a presentar-se a les eleccions per tal de veure quina acceptació té el seu missatge a les nostres comarques. La divisió de l'independentisme «combatiu» i el fet que ERC es fa seva la idea de «front patriòtic» portà al fracàs electoral de Catalunya Lliure.

	ERC	Catalunya Lliure
Altafulla	91 (11%)	4 (0,49%)
El Catllar	80 (13,8%)	1 (0,17%)
Creixell	18 (3,6%)	1 (0,2%)
La Nou	26 (11,7%)	0 (0%)
La Pobla	41 (9,9%)	5 (1,2%)
La Riera	53 (10,29%)	3 (0,58%)
Salomó	23 (7,5%)	0 (0%)
Torredembarra	369 (12,45%)	6 (0,2%)

El 29 d'abril del 1994 ERC inagura a la Torre el Casal Lluís Companys, amb la presència del Secretari General d'aquest partit. A principis de setembre del 1994, a Torredembarra, hi ha els primers contactes de la gent que, més tard, formaria el Col·lectiu Independentista «El Timbaler del Bruc» (CITB). L'11 de setembre, junt amb les JERC de la Torre, organitzaren el viatge cap a Barcelona per anar a l'ofrena floral i a la manifestació de la tarda. Aquest Col·lectiu neix amb la voluntat d'aplegar tots/es els/les joves independentistes del Baix Gaià que volen treballar per l'alliberament nacional, la conservació de la cultura i llengua catalana i la solidaritat amb altres pobles oprimits. Per aquest Col·lectiu hi han passat uns/es 40 joves del Baix Gaià, sobretot de la Riera, la Pobla i Torredembarra.

Aquell mateix 11 de setembre l'alcalde de Torredembarra llegeix un manifest a la Plaça del Castell a favor d'un 11 de setembre reivindicatiu, recordant la frase de Companys: «Tornarem a lluitar, tornarem a sofrir i tornarem a vèncer» i una dita d'un poeta català:

«És el crit que ens fa viure!

I que torna blanques les dents de tothom;

És el gran crit de Catalunya Lliure»

L'octubre del 1994 comencen una sèrie d'actes reivindicatius, que al llarg de l'hivern desenvoluparan el CITB i les JERC de la Torre: la I Botifarrada a la Hispanitat, una jornada contra la Constitució Espanyola a Catalunya, la I Calçotada Independentista del Baix Gaià, etc.. També els dos col·lectius han realitzat, de forma separada, encartellades reivindicatives (per la insubmissió, contra els judicis a independentistes, etc..).

El Col·lectiu «El Timbaler del Bruc» edita, a partir del setembre de 1994, un fanzine bimestral (A Sac amb el Timbal), on hi col·laboren diversos col·lectius de la comarca.

Pel juny l'Ajuntament canvià la seva actitud i prohibí l'ús del Casal al CITB. Es veieren afectades directament la conferència de Castilla Libre i la Taula rodona sobre l'independentisme català que s'havien de realitzar per

aquelles dates. Finalment, un ball folc previst per aquell mateix mes es va suspendre perquè el permís arribà massa tard. Els problemes d'aquest col·lectiu no s'acabaren aquí: la Guàrdia Civil aprofità els actes públics del «Timbaler» per fer identificacions dels/es seves/us membres. També un grup de caps rapats va destrossar el vehicle d'un membre de l'assemblea del Col·lectiu mentre es celebrava un concert de Rock contra la Constitució espanyola a Catalunya (desembre del 1994). La Guàrdia Civil no va moure ni un dit per investigar l'autoria dels fets.

Amb l'estiu arribà la campanya per donar a conèixer als turistes que Catalunya no és Espanya. Aquesta campanya fou coordinada pel CITB i va col·laborar-hi les JERC de la Torre.

A l'agost el CITB també coordinà la campanya de solidaritat amb Bòsnia a la Torre. Hi van col·laborar el GETA, les JERC, ERC i el Grup de Joves de la Riera, d'entre d'altres.

El dia 10 de setembre passà pel Baix Gaià la Marxa per la Independència, organitzada per ERC, l'Assemblea i Catalunya Verda.

L'11 es celebrà a la Torre amb un acte organitzat per l'Ajuntament. El CITB organitzà el viatge cap a Barcelona. L'octubre es celebrà la II Botifarrada a la Hispanitat del Baix Gaià. Pel mateix mes el CITB coordina una campanya de recollida de menjar per Bòsnia, junt amb una associació de bombers. El 27 d'octubre el Col·lectiu celebra oficialment el Primer aniversari amb una festa-concert al Casal de la Torre (1).

Finalment cal destacar altres partits polítics que també recullen vots de sectors independentistes. Un és el Partit Obrer Revolucionari el programa electoral del qual és marcadament independentista. Tot i això els vots que arreplega al Baix Gaià són encara mínims. Un altre partit és la coalició Iniciativa per Catalunya. L'any 1995 rebé el suport a les eleccions de l'Assemblea d'Unitat Popular. Aquest fet portà a una crisi interna a la petita organització independentista que l'ha portat a la quasi desaparició. A partir del 1987 el vot nacionalista d'aquesta coalició provenia de l'Entesa de Nacionalistes d'Esquerra (ENE). Però amb les últimes desercions (1994-1995) tan sols queden alguns personatges coneguts com en Jordi Carbonell. Aquest partit es mostra a favor de l'ús del dret a l'autodeterminació. Tot i això, la seva vinculació amb forces polítiques espanyoles els dirigents de les quals són reconeguts nacionalistes espanyols fa que aquest partit rebí pocs vots dels sectors independentistes. El seu augment progressiu de vots ens porta a pensar que es deu més a raons externes (crisi del PSOE...) que no pas a canvis dins la pròpia organització. Cal destacar la recent creació de la seu local d'IC-Els Verds a Torredembarra.

Finalment destacar l'alça de vots d'ERC en les eleccions al Parlament del novembre de 1995. Les diferents anàlisis dels resultats fan pensar que aquesta espectacular alça prové dels sectors més joves de la població. Per fer-nos una idea del pes polític d'IC-EV i dels vots obtinguts per ERC fixem-nos en els resultats de les eleccions al parlament de l'any 1995 (1):

	ERC	IC-EV
Altafulla	168 (13'4%)	76 (6'1%)
Creixell	37 (5%)	38 (5'2%)
El Catllar	140 (10'8%)	38 (2'9%)
La Nou	46 (18'7%)	12 (4'9%)
La Pobla	81 (14'4%)	30 (5'3%)
La Riera	99 (17'2%)	10 (1'7%)
Salomó	30 (9'9%)	6 (2%)
Torredembarra	600 (14'1%)	217 (5'1%)
Vespella	10 (10'3%)	8 (8'2%)

NOTES

(1)- «A Sac amb EL TIMBAL» (números del Zero al set).

(2)- Nou Diari (20-11-95).

Índex de sigles

ADOC: Associació per la Delegació Olímpica de Catalunya.

BCT: Bloc Català de Treballadors.

BEAN: Bloc d'Esquerra d'Alliberament Nacional.

BEI: Bloc d'Estudiants Independentistes.

BOC: Bloc Obrer i Camperol.

CADCI: Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria.

CIRC: Col·lectiu Independentista Rafael Casanoves.

CITB: Col·lectiu Independentista «El Timbaler del Bruc».

ENE: Entesa de Nacionalistes d'Esquerra.

ERC: Esquerra Republicana de Catalunya.

ETA: Euskadi Ta Askatasuna.

GETA: Grup Ecologista de Torredembarra i Altafulla.

IC-EV: Iniciativa per Catalunya-Els Verds.

IPC: Independentistes dels Països Catalans.

JCC: Joventut Comunista de Catalunya.

JERC: Joventuts d'Esquerra Republicana de Catalunya.

MDT: Moviment de la Defensa de la Terra.

NE: Nacionalistes d'Esquerra.

PEP: Per l'Europa dels Pobles.

PCE: Partido Comunista de España.

POUM: Partit Obrer d'Unificació Marxista.

PSAN: Partit Socialista d'Alliberament Nacional.

PSM: Partit Socialista de Mallorca.

PSOE: Partido Socialista Obrero Español.

PSUC: Partit Socialista Unificat de Catalunya.

UPV: Unitat del Poble Valencià.

USC: Unió Socialista de Catalunya.